

СТОРІНКИ З МИНУЛОГО

Березень
2026 р.

ВИДАННЯ ДРОГОБИЦЬКИХ КРАЄЗНАВЦІВ Число 3 (47)

ІЛЮСТРОВАННИЙ МІСЯЧНИК ІСТОРІЇ, КУЛЬТУРИ ТА ПОБУТУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

КОЛИШНІ ШЕВЧЕНКІВСЬКІ СВЯТА

(мовою оригіналу)

Тарас Шевченко. Поштова листівка.
Накладом І. Стадника у Львові, 1939 р.

Це буде спогад. Із перед яких сорок, чи трицять п'ять років.

Шевченкові дні по гімназіях тільки почали набирати характеру щорічного традиційного свята. Поки вчителем «руського язика» в нашій гімназії в Станиславові був дуже симпатичний, низенький, з лисиною й густим ізвисним вусом Черкавський, «твердий русин» – про свята такі ніхто не думав.

Повіяло зовсім іншим вітром, коли на вчителя «руської мови» прийшов до нашої гімназії Ілля Кокорудз, тоді ще молодий, бадьорий. Пригадую собі, як тішилися наші старші гімназисти, що, мовляв, Кокорудз дозволяє писати завдання «фонетикою». А вже десь так 1891 р. був у нас перший «вечерок» на честь Шевченка. Нас, малих, не пускали. В «урядовій книзі», що розносив по клясах служник (офіційно «терціян») «Тіодор», виразно зазначував директор Керекарто, що свята для учнів вищої гімназії. Але ж ми таки якось пролазили. Організували свята тоді й пізніше самі учні. Вчитель тільки давав указівки щодо промови та деклямації. І тільки спершу диригував учитель співу (Електорович), пізніше уже, як ми влаштовували – і диригент був із учнів. На влаштування свята дирекція ввесь час, до 1899 р., давала рівно 6 гульденів – яких зовсім не

могло вистачити. Ми всі «нелегально» склалися. Хто кілька мав, давав на складку. В кожній клясі був збірщик, що передавав гроші нелегальному голові комітету. Бо ж офіційно влаштовувала свята гімназія й відповідав за нього учитель української мови.

*

Я пригадую собі, як вперше малим «проліз» на таке свята. Велика гімнастична саля, вся замаєна смерічиною, на переді стіна, позавішувана килимами (їх ми звозили два дні перед святам із цілого міста, позичаючи) аж до стелі, на високій підставі великий бюст Шевченка, один-одинокий тоді в Станиславові, позичали в купця Теодора Стахевича, який щороку наказував нас такими словами: «А дивіться, не збийте, бо це тільки я один на ціле місто маю такий бюст». Бюст у квітах від огородника. Гарно! А перед бюстом – підвищення, подіум. То ми, гімназисти, тягали ці помости з поодиноких кляс, при не дуже сильній допомозі гімназійної прислуги. Мене вражав тоді побожний настрій тих, що влаштовували Свята. Від початку до кінця мала дитина відчувала, що якийсь гарячий струмінь проходить нею цілою. Багато з того, що говорили та деклямували, не залишалося, але ж той настрій залишався надовго. А проте, дещо западало глибоко в душу. І досі не сходять із пам'яті: деклямація Гр. Бобяка (Кавказ), з пізніших часів Ю. Олесницького (Невольник), О. Луцького (Думи мої) – так вони були віддані зі зрозумінням і з великим чуттям.

Пригадую собі, коли якогось року, після свята, професори й директор уже вийшли, й залишилися учні з «кружків» та приятелі між собою, та ті з молодших, що не могли ще прохолонути після перших гарних і глибоких вражень – на подіум вийшов В. Гнатюк і з вогнем у очах дякував «старшим і молодшим товаришам» за те, що вшанували найбільшого на світі поета. Те саме було 1898 р., коли головою комітету був найвищий на цілу гімназію Т. Е. Бурачинський, тоді ми святкували Шевченка і Котляревського...

*

Кобзар. «Гайдамаки» Т. Шевченка.
Поштова листівка 1902 року.
В-во Я. Орешитайна в Коломиї.

Т. Шевченко. Гайдамаки.
Т. Шевченко. «Гайдамаки».
Видав С. Бурко, 1910-ті рр.

Так само не можна стерти з пам'яті тих щирих і милих хвилювань і тих зворушень із того часу, як доводилося самому стояти на чолі святкового комітету (1899 р.).

Боже мій! Кілько біганини, клопотів! І програма, й листування з іншими гімназіями з приводу свята, а в день «поранку» (у нас уже влада забороняла «вечірки»), і ми з приводу цього раз-у-раз хвилювались і раз-у-раз підносили «принципові» вимоги дирекції!) і зелені достань, і вінки плети (дирекція відпускала 6–7 товаришів для підготовки свята) і дивися, щоб на «генеральній пробі» все йшло як-слід, і залагоджуй усякі непорозуміння з диригентами, солістами й т. д.

А на самому Святі стоїш десь на переді, тремтиш за кожного, щоб чогось не зробив недоладного і все кидаєш оком на салю, що, мов закам'яніла, синіє від тодішніх школярських одностроїв та стежить за кожним словом деклямації, за кожним звуком музичного твору, хапає речення промовця! Ні! Я вам кажу, сам спогад вас перероджує! Неприємно тільки вражали обличчя професури: офіційальні, натягнуті, нудьбою повиті. Але ж і так блищав бувало, вогонь у деяких очах! Увесь час горів із нами наш незабутній учитель Андрій Шахнович (+ 1900), деколи зі зворушення очі його ставали вогкі...

Вже студентом я переживав щось подібне на гімназійному святі черновецької гімназійної молоді, здається, 1901 чи 1902 року. Це було чи не

перше свято в німецькій гімназії: кілька вкладено в нього енергії, запалу, посвяти! І німці не могли нахвалитися. А потім, уже вчителем, ізлився я був зовсім зі своїми учнями, аранжерами великого свята, в найбільшій музичній салі в Чернівцях 1911 р. Та про це десь я вже колись писав...

*

Перед очима проходить тепер цілий ряд учасників наших гімназійних свят. Багато помирало (диригент о. Аксентій), багато своїх дітей учить, як до свят таких братися, дехто вже внуків навчає. Часи змінюються. Доводилося підмічувати, що згодом, та ще в українських школах, пізніш такі свята

сходили на «обовязок». Виходило так, що н. пр., у кіцманський гімназії треба було дуже обережно поводитися з усякими «тенорами», а за перепис нот дирекція гімназії мусіла платити...

За наших часів, у гімназії чужій, таких річей ніколи не бувало. Бували неприємності з добром програми, у нас же були москвофіли! Але ж захоплювалися святом і москвофіли, і то з діда-прадіда (Копистянський), і не було випадку, щоб вони від свята відтягались. Їм не хотілося тільки надто активно виявляти себе, і ось, н. пр., свому товаришеві А. Костецькому дуже дорікали, що перебрав був на святі виклад (сказавши правду, недотепний). Це було, здається, 1893 року.

*

Моя помітка – не відокремлена. Подібними вражіннями ділилися зі мною товариші з гімназії, чи університету, що пізніш ставали вчителями. За наших часів наші Шевченківські свята нас електризували, захоплювали, були дійсні свята, відривали нас від сірої шкільної буденщини, – і це для нас було найважливіше. Як воно гарно було б, якби воно було так і тепер, і не тільки свята молоді, але й загально всі Шевченківські Свята.

Як гарно було б, щоб це були свята, а не концерти.

В. Сімович

Газета (двотижневик) «Назустріч». – Львів,
Ч. 6., 15.03.1934 р., С. 2.

СЕЛО САДЖАВА В ЧАСАХ ПАНЩИНИ

(мовою оригіналу)

Село Саджава, станиславівського повіту, лежить на Підгір'ї, 5 км. від містечка Богородчан, у китловині річки Саджавки. На горбах збереглися ще чатинні ліси, а в долині є соляні джерела. Населення носить іще старосвітські одяги, зберігає давні звичаї, а також багато переказів про минуле села. Наводимо тут оповідання про панщину, та про переміни, що прийшли в село після її скасування.

1. ПАНЩИНА

Перед десятьма роками розказувала одна старенька бабуся, 96-літня Анна Феценець, про панщизняні часи. Вона добре пам'ятала панщину. Як їй було 17 літ, вона два дні на тиждень ходила на панський лан, недалеко Замчища, де разом із іншими сапалями сапала панську картоплю. Оподалік, на широких панських ланах, випасав отари панських овець парубок, з котрим вона згодом пібралася й вік свій звичувала. Зараз, коло Замчища, був панський двір, а в долині, під горою, – панський водяний млин. Щороку млинівка засушалася, і треба було щороку прочищувати її. За сусіднім селом Лесівкою був густий ліс, що тепер рік-річно проріджується. Тоді були дуже погані дороги й населення прокопувало лісові потоки, спускало з лісових багнів воду для ліпшого сплаву дерева. Доставка дерева річною дорогою була, без порівняння, краща.

Із Саджави ніхто не йшов до панщизняної роботи так довго, доки не приїздив гайдук на сивому коні. Він їздив попід вікна, будив не раз зі сну й гонив поперед себе до панської роботи. Населення знало, в котрі дні мало йти до панщизняної праці, однак чекало післанця. В селі панувала тоді велика нужда й голод. Неродючі селянські поля лежали облогами. Поживою села був вівсяний корж, печена картопля, капуста й дещо з городини. Муку мололи на домашніх ручних жорнах. На панщину йшли натще, а навіть ледви чи всі встигли завинути собі шматок вівсяного коржа у платнику під свист нагая й лютого крику гайдука. З кожної хати була призначена кількість осіб. Ті, що лишалися дома, варили полуденок і виносили в горщиках на лан, чи власне, де працював член родини.

Було багато таких, що не хотіли коритися панським гайдукам і втікали в ліси. Інші не слухали при праці панських доручень і розказів. За це ждала їх люта кара: неслухняного засуджували на буки і зараз-таки, якщо винуватець був у руках, виконували езекуцію – два, або більше його держали, а два били. Гайдуки мали дуже багато клопоту з неслухняними панщизняниками, тому старалися зобов'язати собі їх обіцянками. Були

Віділ долишньої читальні «Просвіти» в Саджаві, 1927 р.

такі, що легко до всього обіцялися, аби лише позбутися зненавиджених гайдуків. За недодержане слово ждала селян Саджави інша кара: серед зими, в часі сильного морозу, приїздив на коні гайдук і відривав вікна. Але це не ламало волі селян. Вони заслонювали вікна веретами або одягом і якось переживали ті люті часи.

Здавалося, що по скасуванні панщини все це переведеться. Але зараз, за кілька днів, появився під вікнами саджавецьких хат той самий гайдук на сивому коні. Він уже не кричав і не страшив нагаєм, а тільки ніби просив на панські лани. Коли цей підступ на ніщо не здався, він пустився на другий. Набирав у торбу гурманів соли, або пляшок із горівкою й їхав у Саджаву робити з селянами угоду. Але й це не принесло ніякої користі, бо населення панів ненавиділо. Не було ради для двора, хіба – оплачувати грішми робітників, а на це двір ніяк не хотів погодитися. Заїздив знову гайдук уже просити на лан, а як це не помогло, залишав під хатою, на призьбі, гурман соли, або літру горілки – це, на його думку, морально зобов'язувало селян до панщини. І це, здається, не рідко йому вдавалося, бо населення було дуже чесне, нічого не хотіло за дурно. В селі ніхто не вживав соли – на це могли собі дозволити пани. Для села була викопана криниця із соленою водою, т. зв. сировицею, і нею вони приправляли свої страви. Ще й досі збереглася вона з полоним цямбринням, занечищена різним хабаззям і звоями воєнних кільчастих дротів.

2. ПІСЛЯ СКАСУВАННЯ ПАНЩИНИ – ЧУМАКИ

Після скасування панщини нарід узявся до праці на власних полях.

Хліборобського приладдя не було. Треба було копати поле дерев'яними лопатами. Згодом почали ковалі робити залізні вістря до тих лопат. Це вимагало довгої й тяжкої праці, а користь була небагата. Вживали також дерев'яних плугів власного виробу, до яких запрягали 2–3 пари волів.

У Саджаві живуть іще люди, що пам'ятають, як у селі світили ще скипками, чи липиною. Це були тонкі липові або березові ошкалки. Один кінець втикали в ковбаночку, покладену на бажаному місці, а другий запалювали. Щоб не було диму з опаденого вугілля, клали під скипкою миску з водою, куди спало й де гасилося вугілля. Тепер теж уживають у Саджаві скипок (тільки по хатах) замість батарейки.

Лоеві каганці, свічки й нафтові «настуньки» світилися тільки по корчмах, у священника і всяких панів. Увесь провід села спочивав у руках священника й... жидів. Тут було кілька жидівських родин. Нарід сходився на нараду до жидівських корчем, а при тім розпіччувався. Іще й досі є в Саджаві багато свідків про ті часи.

В Саджаві були «газди», що мали по кілька десят моргів поля й по кілька пар волів. Але за кілька років усе це вони попропивали й самі, нарешті, пішли на службу до жидів або до своїх сусідів. Найперше пили за одяг і часто верталися додому тільки в сорочці; згодом пропивали поле. Ще й досі розказують, що оден заможний господар Матіїв згодився був із жидом, що за один вечір у корчмі відступить на лопату поля. Так пропив усе поле. Про другий подібний випадок розказують так: господар Носко, що мав до 30 моргів поля, так занедбався, що не мав ані що їсти, ані в що взутися.

Принагідно умовився зі своїм сусідом, що відпустить йому увесь свій ґрунт за макітру пірогів, літру горілки й ходаки (постоли). Угоду переведено в життя. Це свідчить про те, які легкодушні були колишні селяни.

Таких, з прогайнованим маєтком, було багато. Позбувшись всього, що мали, пустилися промишляти й іншим способом. Визичали волі, а радше наймалися в багатих господарів за візників і виїздили на кілька тижнів, а то й на кілька місяців із повними возами цибулі, часнику й іншої городовини далеко на Воло-

щину, або до Сиготу¹, чи навіть ще далі. Звідтіля привозили повний віз тамошнього добра й одяги. Такі виїзди звали – «їхати в чумаки». На такі промисли ходили й зовсім заможні господарі, враз із своїми слугами й двома, а навіть трьома парами волів. З «чумаків» привозили не лише всяке добро, але дуже часто й чуму, що безпощадно нищила село.

3. ЧУМА

Недавно одна господиня, Палагна Середюк, розказувала, як колись дуже боялися «джуми» й як можна було її із села вигнати. Її прадід їздив «у чумаки». Далеко, десь на Волощині, вертаючись, згубив сторожку від воза, а замість неї вжив патику. На патику була чума. Це він пізнав по тім, що колесо дуже скрипіло, немов заводило. Він витягнув патику, і колесо перестало скрипіти, але чума таки привезлася й пів села знищила...

З приводу заповідяних чумою нещастя серед населення повстало повір'я, що можна якось вигнати ту чуму із села. Згадана господиня розказувала, що раз загостила чума і знищила все село. Залишився тільки один кравець, що ввечір при світлі скипок шив сіряк. Десь узялася в хаті чума в постаті kota й ішла вже по останню свою жертву. Кравець настрашився, простяг, оборонючись, свою руку і своєю зброєю-ножицями відтяв чумі вухо. Зараз-таки зникла з його хати чума, й він один залишився в селі живий.

І досі збереглося повір'я, як колись безборонне населення боронило село перед жертвами чуми. Воно вибирало дві пари волів перваків, себто первородних, двох погоничів-перваків і двох плугаторів-перваків. Вони оборювали гряниці села двома скибами, і чума пропадала, і пропала по нинішній день.

Чума панувала десь на початку 1850 років, про це свідчать викази населення в шематизмах². У Саджаві було в 1851 р. 1088 людей, у 1854 р. – тільки 655, за три роки не стало 433 людей! Те саме було й у сусідній Тлебівці. Тепер тільки «заказане» цвинтарище свідчить про ту страшну заразу. Люди в селі донедавна заказували дітям вимовляти слово «чума», а на згадане цвинтарище, далеко від села, навіть худоби не пускали, хоч могили давно позападалися й слід губиться.

4. ДАВНЯ ШКОЛА

Народ розказує, що тоді не було ніяких шкіл. Учитися могли тільки сини багатіших господарів у хаті дядка. Рідко коли приходив на провір священник, що учив релігії. Всі старші господарі около 76-літні, що вміють писати й читати, вчилися у хаті дядка Михайла Татарського. Вчилися найперше церковно-славянського письма (аз, буки...), а далі церковного уставу й церковного

¹ Сигот – містечко в Румунії.

² Шематизм – список осіб та установ того чи іншого населеного пункту.

Старий господар із Саджави (Паливода) з дубельтівкою в руках (улюблена зброя), коло нього його син, теж із дубельтівкою.

співу. Видко, що добре вчилися, бо можуть тепер засоромити не одного окінченця гімназії своїм знанням у цій ділянці. В церкві в неділі і свята переводили у практику своє знання враз із своїм учителем-дяком.

Один старенький господар Дмитро Федорів розказує, як то вперше в тих часах будували школу. В неділю вийшов наряд із церкви і всі, як звичайно, пішли до корчми, всі, не виключаючи й дітей. Чільніші господарі радилися в корчмі над будовою школи, котру австрійський уряд казав вибудувати. Жид-шинкар сильно відраджував будувати школу; як зайде конечна потреба науки, то він, мовляв, може відступити янькир у корчмі (в янькирі сходилася місцева й прихожа інтелігенція). Рада жида-кочмаря нічого не помогла. Школу таки вибудували. Згаданий старенький господар пригадує собі, що його, як десятилітнього хлопчину, примірювали до дверей, як високо прибивати клямки у дверях, щоби діти могли відчиняти...

У нововибудованій школі учив далі Михайло Татарський, місцевий дяк і писар громадський, аж за кілька літ приїхав державний учитель Струтинський, а по нім був Черкавський. Струтинський, оповідають, був можливий чоловік, хоч

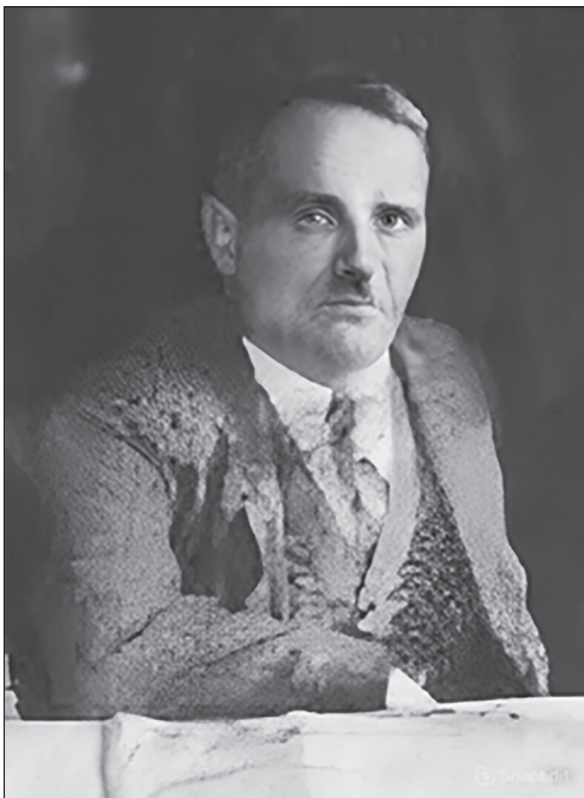
мав свої панські примхи. Був добрим огородником. Учитель Черкавський був куди краший, жвавий, працьовитий. Перший почав учити діти німецької мови. Мав музичні здібности і крім цього часто можна було його стрінати в саджавецьких лісах із рушницею. Спів і музику любив до тої міри, що щонеділі й свята приходив до церкви зі скрипкою, щоб скрипковими звуками звеличати Службу Божу. Одначе ця працьовита людина не загріла довго місця в Саджаві: знайшлося кілька його противників під проводом Гусака й вони постаралися, що він скоро полишив Саджаву.

Деякі парохі Саджави ревно сповняли свої обов'язки супроти шкільного навчання. Ще досі збереглася світла пам'ять у саджавецьких дідусів про о. Ксаверія Кропивницького, що немов рідний батько, любив кожную дитину з села. По науці релігії й інших предметів, що тоді вязалися з релігією, часто запрошував усі діти до себе й щедро угощував їх медом. Нині часто можна почути імя о. Ксаверія у великопостних парастасах за старанням колишніх його улюблених учнів, між якими прожив 40 літ.

Юрій ФЕДОРІВ

Часопис (місячник) «Життя і знання». – Львів, травень 1939 р., С. 150-152.

КОЛИСЬ ДОБРЕ ЗНАНИЙ У ДРОГОБИЧІ РУДОЛЬФ СКИБІНСЬКИЙ

Нині ім'я Рудольфа Скибінського (1886 – 1966 рр.) малознане в Дрогобичі, хоча у міжвоєнний період воно часто було на устах мешканців міста. Громадсько-політичну, просвітницьку та культурну діяльність цієї особистості ще не до кінця вивчено та оцінено, а літературної і публіцистичної спадщини зовсім не торкалася рука дослідника. Шкода, бо Рудольф Скибінський багато зробив для Дрогобича, зокрема для вшанування імені Івана Франка.

Народився 5 червня 1886 року в с. Денисові, недалеко від Тернополя, що дало багато відомих людей, які плідно працювали на українській ниві. Після закінчення Тернопільської гімназії успішно завершив в 1908 р. навчання у Львівському університеті й отримав звання доктора права. Від 1911 р. працював адвокатом у Дрогобичі. Того ж року став засновником і редактором газети «Голос Підкарпаття». Це була перша повноцінна газета, яку видавали в Дрогобичі українською мовою. Вона проіснувала лише два роки¹. Видання «Голос

¹ Газета з такою ж назвою видавалася і у Львові під час німецької окупації (1941 – 1944).

Підкарпаття» мало навіть своє продовження як газета під назвою «Підкарпатський голос», але Перша світова війна (1914 – 1918) завадила її подальшому випуску.

Рудольф Скибінський зацікавився політикою. Він став членом УСДРП (Української соціал-демократичної робітничої партії), водночас співредактором селянської газети «Червоний прапор», що виходила в Тернополі. Тоді проявився як умілий журналіст, публіцист і новеліст.

В українському видавництві «Гайдамаки», що було розташоване в Нью-Йорку, у 1913 році вийшла його перша та остання збірка оповідань «З моїх споминів». Це короткі, влучні, образні замальовки з адвокатської практики. Наведемо хоча б кілька їхніх заголовків: «Пияк», «Злодій», «Перед присяглими», «Данило Гуцайло», «Смерть оленя (мій сон)» з присвятою Стефі Федишиній, «Найшлися». Усі твори написано в Дрогобичі, у них відтворено картини із життя мешканців – підгірян.

Однопартієць Іван Губицький (1901–1995) стверджував: «Рудольф продовжував писати далі, деколи любив навіть дещо вголос прочитати. Цього добра в нього прибирався багатенько». Прикро, що ніхто не поцікавився його архівом.

У 1932 – 1937 рр. Рудольф Скибінський працював адвокатом у Бориславі, але й далі брав активну участь у культурно-просвітницькому житті Дрогобиччини. Свого часу під його провідом

ініціативна група в складі: Івана Губицького, Євгена Вельгуша, Нестора Шкоди, Івана Катрича, Івана Кушніра, докторів Івана Кобилецького й Осипа Смольницького написала статут Товариства української робітничої громадської організації під назвою «Робітнича громада ім. І. Франка» в Дрогобичі, який навіть надрукували у Львові як брошурку.

У 1918 році було офіційно засновано культурно-просвітнє товариство «Робітнича громада ім. І. Франка». Його мета – поширювати та плекати українську національну культуру серед своїх членів – робітників Підкарпатського краю і не тільки. Символом товариства став червоний прапор із портретом Івана Франка роботи Миколи Уневича. Зроблено це також завдяки старанням Р. Скибінського, який був і великим добродієм: відгукувався на заклики допомогти та розвивати різні ланки українського життя. Коли у 1928 році Галичину спіткала біда – несамовита повінь – він також був серед жертводавців. Про це писала газета «Діло».

Саме йому дрогобичани завдячують тим, що в місті з'явилася вулиця Івана Франка. Він перший висловив таку думку: «У Дрогобичі мусить бути вулиця імені Франка» і доклав багато зусиль, щоби реалізувати цю ідею.

Доктор Іван Кобилецький виступав за перейменування вулиці Лішнянської. Його підтримав представник міської ради Мельнирович. До

П'ятнадцятирічний ювілей (1918 – 1933) культурно-освітнього товариства «Робітнича громада ім. І. Франка». Фото з архіву В. Садового.

Власність рідні І. Франка, закуплена на дитячу оселю, звхист і музей пам'яток І. Франка. Фотопоштівка 1935 р. (з архіву В. Садового).

комітету з перейменування увійшли 23 особи. Під час мітингу з цієї нагоди першим виступав Р. Скибінський. Отож, у 1926 році, вулиця Лішнянська стала вулицею імені Івана Франка.

У 1935 році, за його ініціативи, «Робітнича громада» у Дрогобичі, готуючись до Франкового ювілею 1936 року, задалегідь купила за дві тисячі злотих у Миколи Франка та його родичів родинне гніздо І. Франка на хуторі Гора для будівництва музею письменника та робітничої дитячої оселі. Було створено комітет: голова – доктор Рудольф Скибінський, секретар – Євген Вельгуш; члени: Таця Франко – дружина Гриня, Захар Франко – брат Івана Франка, Рузя Франко – дружина Миколи, Микола Франко, Іван Катрич – скарбник,

Гнат Жакі – нотар, Гринь Франко.

До подій на Закарпатті 1938 року Рудольф ставився прихильно. Навіть на одних партійних зборах, за споминами Губицького, він висловився: «Через Ужгород до Незалежної України». Подальшій роботі у цьому напрямку завадила війна.

У Дрогобичі від Р. Скибінського залишилася на вулиці Стрийській кам'яниця, збудована на його замовлення. Будівля відома тим, що її прикрашають барельєфи у формі дітей, яких він любив. На жаль, його дружина (по-дівочому – Федишин), не стала матір'ю. Діти zostалися тільки на будинку.

У 1938 році продав свою кам'яницю і купив помешкання у Львові на вул. Язловецькій, 20. Разом із його сім'єю проживали доньки брата його дружини.

За радянської влади Рудольф багато пережив, але вона зарахувала йому соціалістичну діяльність, особливо видання газети «Червоний прапор», тому він не поїхав до Сибіру.

На його подальшу долю також вплинуло те, що великий більшовицький політик Фелікс Кон в одній зі своїх статей згадав про робітничий рух у Дрогобичі та позитивно оцінив діяльність Р. Скибінського.

До 1957 року Рудольф працював адвокатом, потім – викладачем (доцентом) у Львівському університеті.

Помер у Львові. Поховали його на Личаківському цвинтарі.

Петро СОВ'ЯК

З ГУЦУЛЬСЬКОГО СЛОВНИЧКА

Гуцульська родина. Ясиня (Закарпаття). Фото W.K., 1920-ті рр.

Сьогодні, під час кривавої війни з москoviтами, подекують, що вони, перехопивши в

ефірі розмови гуцулів, доповідають «на гору», що, буцімто, на боці України воює якийсь іноземний легіон. Ситуація в якійсь мірі досить комічна, а для москалів – своєрідний шок. Відомо, що спілкуючись, гуцули віддавна вживають слів, далеко не завжди нам зрозумілих. Протягом століть, через відірваність в якійсь мірі від цивілізації (з полонин спускалися рідко), у них виробилася своєрідна мова, яка інколи досить суттєво відрізняється від загальноновживаної української.

Ще й сьогодні, спілкуючись з гуцулами, ми далеко не все зрозуміємо: «**Втогiдь боришка не вродила**» – «Минулого року картопля не вродила»; «**Фiнанци доведе нас до фурдиги**» – «Ревiзор веде нас до в'язниці»; «**Вчора захриснув мiй сусiд**» – «Вчора нагло помер мiй сусiд».

Гуцулка – молодиця.
Гуцулка – молодиця.

Гуцулка-молодиця.
Фото М. Сеньковського.
Косів, 1930 р.

Нижче подаю кілька десятків слів з гуцульського словничка, надрукованого в місячнику «Правда» (січень 1879 р.) у Львові в друкарні товариства ім. Т. Шевченка (С. 52 – 56). Цілком можливо, що частину з них гуцули сьогодні вже не вживають, якісь забулися, однак у спілкуванні із ними, особливо старшого віку, можуть виникнути деякі непорозуміння.

Барва – мундур вояцький.
Бесаги – подвійний вовняний мішок.
Бізувати – клопотатися, старатися.
Боришка – картопля, мандибурка.
Вереме – погода.
Возниця – сушарня на овочі.
Ворина – прут, лом.
Втогідь – минулого року.
Гусянка – квасне відстояне овече молоко, котре їдять з кулешою.
Глегул – стежка глибоким ярком поміж горами.
Грунь – вершок, гребінь гори.
Захриснути – нагло вмерти.
Иршини – хрестини.
Керекоріти – гратися, гомоніти.
Кичерка – колода, пень.
Каманак – шапка гуцульська.
Колдки або когутки – кульчики.
Косиці – квіти.
Лудинє – вся одіж гуцульська разом.
Міцко – вовна з молодого ягняти.

Пилувати – квапно робити роботу, не баритися.

Пікам – тонка вовна.

Післіг – післанець.

Повниця – мірка горівки, що князь нею при весіллі частує.

Поліг – сіно на покосах; поліг метати – сіно гребсти.

Політики – довгі тонкі стяжки, котрі дівчата до кульчиків чіпляють і по раменах опускають.

Потята – горобці.

Пудний – страшний.

Рокита – гора.

Сигло – ліс.

Сокотити – стерегти, пильнувати.

Сопочівка – спокій вічний (вічний упокой).

Турма – велика череда овець.

Фінанци – ревізор.

Фурдига – в'язниця.

Хороми – сіни.

Цара – край, місцевість.

Царина – поле, далеко від хати, між горами.

Черес – широкий ремінь.

Чічка – косичка – квіточка.

Ярчі – ягнятко.

З ГУЦУЛЬСЬКОЇ БУВАЛЬЩИНИ

Давно це було, ще за бабці-Австрії¹. Влада занепокоєна тим, що на Гуцульщині поширюється важка і небезпечна хвороба – сифіліс – і направляє туди лікарів. Причиною, очевидно, було те, що «Деякі (гуцули), не маючи ніякого доробку через те, що потратили свої ґрунти, виходять на ціле літо на роботу², лишаючи жінку й діти на волю Божу, а через те і неморальність шириться між жіноцтвом та парубками» (Часопис «Правда», лютий 1879 р. – Львів, С. 111). Один із лікарів діагностує у молодиці згадану хворобу та й каже: «Жіночко, ви хвора на сифіліс, а це важка хвороба і її поширення дуже небезпечне. З ким, де й коли були?» – натякаючи на інтим. Молодиця, яка, очевидно, й слова «сифіліс» ніколи в житті не чула, в плач та й каже: «Пане лікарю, у мене пів року тому помер чоловік, якого я дуже любила. Тота хвороба, про яку ви кажете, мабуть взялася через тугу за ним...»

Подав Володимир САДОВИЙ

¹ У 1772 – 1918 рр. Галичина перебувала у складі Австрії.

² У пошуках заробітку гуцули їхали в Молдавію, Бесарабію, Росію та навіть Крим, де влаштовувалися на роботу до різних фабрик.